

Memo Aanbevelingen

Gebiedsgerichte aanpak dementie in de G40-wijk; samenhang sociaal-fysiek

Themagroepen WWZ en ZJO

4 februari 2026

Doel Verkenning gebiedsgerichte aanpak dementie

De themagroepen WWZ en ZJO van het G40-stedennetwerk hebben Platform31 de opdracht gegeven een verkenning te maken voor de G40-gemeenten naar het ondersteunen van de sociale cohesie en leefbaarheid in hun wijken als daar het aantal mensen met dementie toeneemt. De opdracht heeft tot doel handelingsperspectief te bieden voor het sociale en fysieke domein van G40-steden waar het gaat om het faciliteren van mensen met dementie en hun omgeving, zodat zij zo lang als wenselijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Op basis van de uitkomsten zijn er zes aanbevelingen die we willen meegeven aan bestuurders voor de volgende collegeperiode.

1: Urgentie op het onderwerp

De samenleving vergrijst, en ook het aantal mensen met dementie neemt toe. Het is nodig om te werken aan inclusieve, zorgzame wijken en buurten, met daarbij ook aandacht voor dementie. Het uitspreken van een bestuurlijke ambitie voor dementievriendelijke wijken en buurten kan bijdragen aan de (verdere) agendering van het vraagstuk.

2: Vervlecht fysiek en sociaal

Voor een zorgzame samenleving is een goed samenspel tussen fysiek en sociaal van belang. Het sociaal domein werkt aan het realiseren van een dementievriendelijke gemeente, het fysiek domein loopt daarin achter. Wethouders met wonen (voor senioren) en openbare ruimte in hun portefeuille hebben een cruciale rol bij het komen tot een inclusieve samenleving, waarin ouderen (met dementie) zo lang mogelijk en op een goede manier zelfstandig kunnen blijven wonen. Kom tot een bestuurlijke ambitie in het collegeprogramma, zodat betrokken portefeuillehouders tot een domeinoverstijgende aanpak kunnen komen.

3: Bepaal de inzet per gebied

De opgave is niet in elke gebied hetzelfde en ook de aanpak zal daarom verschillen. Bepaal samen met sociaal domein op welke plekken ouderenhuisvesting en ontmoetingsruimten het meest urgent zijn; en breng kansrijke plekken in kaart. Betrek daarbij woningcorporaties, zorgorganisaties, marktpartijen én inwoners, en maak gebruik van geografische kaarten om tot een goed gesprek en tot een goede prioritering te komen. Leg dit vast in de afspraken van het Volkshuisvestingsprogramma en de prestatieafspraken en werk met afwegingskaders voor woon/zorg en voorzieningen.

4: Ga met zorgkantoren in gesprek

De wet Domeinoverstijgende Samenwerking (wet DOS) is vanaf 1 januari 2026 in werking getreden. Zorgkantoren bepalen hun inzet op grond van deze wet: zij kunnen deze smal of breed uitleggen. Dit biedt kansen voor samenwerking tussen domeinen en passende ondersteuning buiten instellingen. Voor gemeenten is een brede uitleg van belang, want hiermee kan vanuit de Wlz bijvoorbeeld worden bijgedragen aan laagdrempelige ontmoetingsplekken in de wijk. Deze locaties vangen namelijk zwaardere zorg af. Het moet mogelijk zijn om zorgbudget te koppelen aan deze buurtontmoetingsplekken. Voer hierover bestuurlijk het gesprek.

5: Samen werken aan de businesscase en oplossing

Door het land heen laten verschillende organisaties businesscasestudies uitvoeren van concepten wonen met een plus en ontmoetingsruimten. De locaties dragen bij aan meer ‘zorgarme jaren’ (ook wel uitgestelde zorg). Maar er zijn ook extra (fysieke) investeringen nodig voor ontwikkeling en exploitatie. Gebruik deze businesscase(s) voor een gesprek en zet in op structurele financiering die sectoroverstijgend is. Bijdragen uit Wmo, Wlz en Zvw zijn nodig om de businesscase duurzaam te maken. Ga hierover in gesprek met zorgkantoren, zorgverzekeraars en het rijk.

6: Advies aan het Rijk

Naast de inzet van gemeenten is het gewenst dat ook het Rijk de gebiedsgerichte, domein- en sectoroverstijgende dementieaanpak steunt en mogelijk maakt. De uitkomsten van de verkenning van de G40 sluiten aan bij de adviezen van dementierapporteur Van Ark. Verplicht dementievriendelijk wonen in woonzorgvisie en woonprogrammering (afsprakenkader ouderenhuisvesting en prestatieafspraken op gebiedsniveau). Gemeenten signaleren een lacune tussen Wmo en Wlz voor de inzet van casemanagers, de gebruikmaking van dagbesteding en het realiseren voldoende ontmoetingsplekken. Het is het verzoek aan het Rijk om ook de sector- en domeinoverstijgende businesscase voor de genoemde voorzieningen mogelijk te maken met financieringsmogelijkheden vanuit de drie wetten Wmo/Zvw/Wlz.

Plan van aanpak

Het plan van aanpak van de Verkenning in de periode mei 2025– februari 2026:

1. Voorbereiding met themagroepen, het samenstellen klankbordgroep, een beknopte documentenstudie naar onderzoek en adviezen van oa. Alzheimer Nederland, RIVM
2. Data-analyse naar dementie en sociale samenhang op buurtniveau voor de G40-gemeenten (In.fact.Research)
3. Enquête onder G40-steden naar beleidsontwikkeling gebiedsgerichte sociaal-fysieke aanpak dementie
4. Verdiepende interviews met Groningen, Hengelo, Almere, Amstelveen
5. Twee ambtelijke werksessies
6. Rapportage
7. Overhandiging uitkomsten aan het ministerie van VWS en bestuurders op bestuurlijke netwerkdag G40